

МИКОЛАЇВЦІ – АКТИВНІ УЧАСНИКИ УКРАЇНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ТА ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

Підкреслимо ж зразу, про що наведемо і в подальшому конкретні факти і свідчення, що Центральна Рада дістала підтримку в Миколаївському краї. До неї були обрані і два миколаївці: **А. Річицький** і **А. Гулий-Гуленко**, про яких наразі відомо.

Річицький Андрій (псевдонім Пісоцького Анатолія Андрійовича) – 1893–1934. Боротьбист, з селянської родини, що на Баштанщині. У 1917–1918 рр. – член ЦК УСДРП, член Центральної та Малої Ради. 3 січня 1919 р. – один із засновників та ідеологів УСДРП (незалежних). Потім увійшов до керівного ядра УКП, з 1925 р. – редактор Держвидаву, заступник головного редактора Української Радянської Енциклопедії, науковий співробітник Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР. Автор багатьох історичних та літературознавчих студій. Був уповноваженим Києва з хлібозаготівель і масової колективізації сільського господарства в Арбузинському районі, що на Миколаївщині. Нібито за перегини лінії партії, український буржуазний націоналізм Андрій Андрійович в 1933 р. був заарештований і засуджений в Арбузинці. В 1934 р. там же був розстріляний. Місце поховання невідоме.

Андрій Гулий-Гуленко (Андрій Олексійович Гулий, 1886 р. н., уродженець Новоархангельська, що на Кіровоградщині), вчився в Одесі в Ришельєвській гімназії, закінчив там же сільськогосподарський інститут. Воював у роки Першої світової війни, капітан. Потім займався українізацією військових частин. У червні 1919 р. одержав дозвіл сформувати загін, щоб виступити проти денікінців. Зрештою, став командуючим повстанцями Півдня України. 26 січня 1920 р. Гулий-Гуленко в районі с. Володимирівки, що на Миколаївщині, зустрічається з Армією УНР, її командуючим Омеляновичем-Павленком, яка здійснювала І-й Зимовий похід, зі своїми повстанцями (550 чол.) впливається до неї, здійснює рейд на Вознесенськ уже як командувач повстанцями Правобережної України, затим Запорозької дивізії, став заступником командарма. 27 березня одержує подяку від командира за успішний бій під Ольвіополем.

17 квітня після жорсткої битви було взято м. Вознесенськ, Армії УНР дісталися великі більшовицькі трофеї. І знову командарм відзначав виявлену у боях хоробрість і відвагу бійців Гулого-Гуленка, переважно миколаївців. Пізніше будуть безперервні бої за межами нашого краю, успіхи і невдачі, перемоги і поразки, втекти, чужина, Румунія. Знову йде підготовка до боїв за Україну шляхом походу та організації повстання. Гулого-Гуленка призначають командувати Південною групою військ, присвоюють звання генерала-хорунжого. Напрямок її дії мав бути – Одеський, Вознесенський, Миколаївський, Ольгопільський, Херсонський повіти. Однак згодом відстрочили це повстання.

Затим готується II-й Зимовий похід Армії УНР. Наприкінці жовтня 1921 р. він здійснює рейд в Україну, аж до Кіровоградщини (Новомиргород), з невеликою групою повстанців. Але й він завершився невдало. Гулий-Гуленко працює далі за кордоном у штабах, центрах.

На початку 1922 р. він знову таємно відвідує Україну, побував і на Миколаївщині, в Голті, зустрічався, зокрема, з отаманом Івановим та ін. Однак в Одесі попав під нагляд ДПУ. Завдяки провокаторам його вислідили і 19 липня заарештували. Був засуджений в середині травня 1925 р. до 10 років ув'язнення. Подальша доля цього героя визвольних змагань невідома.

Окремо коротко ще розповімо про деяких миколаївців – активних учасників Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.

Син визначного історика, композитора і громадського діяча Миколи Миколайовича Аркаса – миколаївець **Микола Миколайович Аркас** (1888–1938) ще в 1917 р. перейшов з царського в українське військо. Був полковником кавалерії Очаківського полку за часів владування С. В. Петлюри, командувачем 2-го кінного Переяславського полку 2-ї Волинської дивізії. Служив у Центральному штабі Армії Української держави П. Скоропадського. У 1919 р. перейшов до лав Галицького Січового Стрілецтва, боровив Західноукраїнську Республіку. Воював на боці Карпатської Січі (Закарпаття) проти угорських нападників. Напередодні Другої світової війни брав участь у створенні українських військових формувань. Помер і похований у Хусті.

Всиновлений онук славетного **М. М. Аркаса – Микола Миколайович Аркас** – третій або молодший (1898–1983), доктор філософії, у 1918 р., як активний учасник українського визвольного руху, добровільно вступив до Армії УНР, брав участь у військових діях. Воював у М. Григор'єва проти більшовиків. Наступного року у боях під Мунталем в степах Північної Таврії (Херсощина) двадцятирічний юнак був контужений вибухом снаряда, через порушення аорти він осліп на ліве око. „Ніколи не забуду тієї битви! – писав він київському музикознавцеві Л. Кауфману через 43 роки. – І як ми билися тоді на багнети!“. З 1921 р. був в еміграції, там вступив до лав ОУН, зі зброєю в руках обороняв Карпатську республіку – Україну від угорської вояччини. Він співчував воякам дивізії „Галичина“. Помер і похований у м. Сі-Кліффі (США), поблизу Нью-Йорка.

Миколаївець **Ілля Львович Борщак** (1892–1959) – уродженець с. Нагартана, тепер входить до селища міського типу Березнегуватого, доктор історичних наук, професор. Після лютневої революції в Росії потрапив у справжній, несамолюбний вир подій. Спочатку був обраний членом Української Ради військ Румунського фронту. Став старшиною Української Народної Республіки, служив Гетьманату П. Скоропадського. У січні 1919 р. у складі дипломатичної місії УНР виїхав у США. З кінця 1919 р. І. Борщак був на дипломатичній роботі, переважно у Франції, як секретар української делегації на Мирній конференції. З падінням УНР залишився в Парижі на все життя, віддавши науковій, літературній, педагогічній, видавничій і громадській роботі. Похований у Парижі.

Спиридон Феодосійович Черкасенко (1876–1940) – уродженець міста Новий Буг на Миколаївщині. Український поет, письменник, прозаїк, драматург, сатирик, журналіст. Походив із селянської родини. Після лютневих подій 1917 р. радо вітав ідею незалежної Української держави, Центральну Раду. Став до лав творців нової держави. На пропозицію Міністерства освіти УНР встиг виїхати до Австрії для підготовки підручників для українських шкіл. Після падіння Директорії УНР залишився в еміграції в Празі, де й похований.

Підтримувала українські визвольні змагання, брала активну участь в українському державотворенні **родина Тобілевичів** – корифеїв українського національного театру, засновників українського національного театру: три брати – **І. Карпенко-Карий, М. Садовський, А. Саксаганський, сестра М. Садовська-Барілотті**, уродженці села Кам'яно-Костувате Братського району, що на Миколаївщині.

Перший з них (Іван) працював і діяв у 1880–1883 рр. у Миколаєві. Другий – Микола Карпович (1856–1933) Садовський заснував перший стаціонарний український театр в Полтаві в 1907 р., потім у Києві – в 1907 р. Працюючи директором Київського театру, виконував чимало різних доручень молодій українській владі. Зокрема, був головним розпорядником урочин на Софійському майдані при прийнятті Акту Злуки УНР і ЗУНРу 22 січня 1919 р. в Києві, а потім опинився, зрозуміло, в еміграції. В 1921–1923 рр. очолював Руський театр товариства „Просвіта“ в Ужгороді.

Служив в Армії УНР, разом з нею відступив на територію Польщі. Влітку-восени 1921 р. у Львові як ад'ютант командуючого майбутнім Листопадовим рейдом

Ю. Тютюнника, входив до його штабу, брав участь у підготовці Другого Зимового походу Армії УНР, що відбувся в листопаді 1921 р. Учасник цього Листопадового рейду, в бойових діях командував сотнею. Мав військове звання підполковника.

Лев Давидович Троцький (Бронштейн) (1879–1940) – уродженець села Янівка (тепер Береславка), що на Кіровоградщині, з родини орендаря. Навчався в Одеському реальному училищі святого Павла. Останній рік навчався і закінчив подібне Миколаївське училище, до якого перевівся ніби за наполяганням підпільної соціал-демократичної організації через загрозу арешту. В 1898 р. за революційну діяльність був заарештований. По дорозі до заслання на 4 роки до Східного Сибіру, у Бутирках, у Московській пересильній тюрмі, він зійшовся з миколаївкою-революціонеркою О. П. Соколовською, яка ще в Миколаєві симпатизувала йому. Всупереч рішучим запереченням батьків, через те, що вона була майже на 10 років старшою від Лева, він у тій же в'язниці одружився з „миколаївською нареченою”. Це був перший шлюб Троцького. Потім буде по-звірячому вбитий в Мексиці радянськими агентами.

Хотілося б хоч коротко процитувати одну з промов-інструкцій¹ Народного комісара, голови Реввійськради Російської республіки Л. В. Троцького перед агітаторами-комуністами, які весною 1920 р. відправлялись у вже третій (1918, 1919) збройний похід Червоної армії в Україну. З нашої точки зору, цікавими для нас є оцінки, висновки, міркування одного з керівників більшовицької Росії щодо становища в Україні, як її, зрештою, знову повернути в лоно колишньої імперії, як фактично слід при цьому краще обдурити український народ та ін.

За першого нашого походу в Україну часів Центральної Ради, говорив він, було простіше. Дещо важче, продовжував він, було за другого походу, „...когда Петлюра покрыт был славой свержения Гетьмана, отдачи трудовому крестьянству Украины всех земель без выкупа и немедленным созывом трудового конгресса. Предвиделась затяжная война ... Ни для кого не секрет, что не Деникин принудил нас оставить пределы Украины, а то грандиозное восстание, которое подняло против нас сытое украинское крестьянство... Только безграничная доверчивость и уступчивость, а также отсутствие сознания необходимости постоянной крепкой спайки всех членов государства не только на время войны – каждый раз губили все завоевания украинцев. Потому они рано потеряли свою „самостійность” и живут то под Литвой, то под Польшей, то под Австрией и Россией, составляя собой очень ценную часть этих держав..., необходимо возвратитъ Украину России, без Украины нет России..., знайте, что для достижения намеченной цели все средства одинаково хороши. Ни на одну минуту не забывайте, что Украина должна быть нашей и нашей она будет тогда, когда будет советской, а Петлюра вышреблен из памяти народа навсегда”.

Постає запитання, чи багато що змінилося з того часу? Звісно, немало. Водночас нинішні цинічні задумки, стратегія і тактика, цілі такі ж зловісні, підступні, про що постійно ми змушені вислуховувати не з медових уст справжніх господарів, а підручних типу жириновських, затуліних, павловських, мігранців та ін., до речі, вже неодноразово оголошуваних персонами нон-грата в Україні.

Трагічно склалася доля уродженця м. Миколаєва, дитинство і юність якого на початку ХХ-го ст. пройшло в нашому місті – молодого російського поета – акмеїста **Леоніда Каннегісера (1896–1918)**. Проживав у колишньому будинку Аркасів на розі вулиць Великої Морської – Артилерійської, яка свого часу переселилася в новий будинок на центральному, Соборному майдані, нині вул. Адміральська, 31. Батько з дворян, був директором-розпорядником товариства заводів „Наваль”. Одержав відмінну родинну освіту. Уже в Петербурзі став військовим і поетом, входив до антибільшовицьких організацій. Саме він 30 серпня 1918 р. пострілом наповал убив М. Урицького, який керував Петроградською ЧК. Радянська влада не тільки розстріляла Л. Каннегісера, але й

суворо помстилася дуже і дуже багатьом близьким до нього, але зовсім непричетним до цього, невинним людям.

Вона улаштувала перший масовий розстріл заручників – 512 чол.! Цим вона подала приклад нелюдським розправам, що був підхоплений у всій країні, було покладено початок масовому державному тероризмові.

Євгенія Богданівна Бош (1879–1925) – уродженка м. Очаківа, що на Миколаївщині. Учасниця лютневої революції і жовтневого перевороту. Член Київського комітету РСДРП(б), Київської Ради робітничих депутатів. У грудні 1917 р. брала участь в роботі I-го Всеукраїнського з'їзду Рад, було обрана до складу ВЦВК і затверджена народним комісаром внутрішніх справ. Примкнула до „лівих комуністів”. У 1919 р. – уповноважений РНК України з політроботи у прифронтовій смузі Південного фронту. З 1920 р. – на профспілковій і державній роботах в Україні. З 1923 р. входила до трояцької фракції. Часто була на Миколаївщині. У 1925 р. покінчила з собою.

Варто відзначити, що активна участь миколаївців в Українській національно-демократичній революції, визвольних змаганнях, історична пам'ять про них не могли пройти безслідно для наступних поколінь, навіть незважаючи на їх поразку. Вони стали провісниками нових будителів і поводитирів нації, своєрідними смолоскипами до нових і масових проявів національного духу і порятунку.

Серед таких визначних земляків наступного покоління – **Михайло Сидорович Волобуєв (1903–1972)** – дитячі та юнацькі роки пройшли в Миколаєві, де закінчив гімназію, вищу освіту здобув екстерном в економічному відділі Харківського інституту профосвіти. Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри. Поповнив лави визначних українських економістів, один з чільних теоретиків ідеї економічної самостійності України.

Саме у Харкові, тодішній столиці України до 1934 р., впевнився, що слово і діло правлячої партії кардинально розходилися. Чітке бачення антиукраїнської колоніальної політики Москви щодо України й спонукало його виступати з відповідними унікальними опублікованими працями. Одночасно накреслив обґрунтований план виходу України з колоніального становища, її виходу з СРСР, що став по суті протестом проти тодішньої ситуації. Висунуті ідеї і положення М. С. Волобуєва знав і поділяв, високо його цинив такий славнозвісний авторитет, як М. С. Грушевський. Публічне викладання такої політики викликало відразу організовану зливу викриттів і звинувачень у некомуністичному мисленні та антирадянщині. Крім ідейної, фізичної, кривавої боротьби з „українським буржуазним націоналізмом” та його різновидами – „шумськізмом”, „хвильовизмом”, „скрипниківщиною” з'явився ще один – „волобуєвщина”. Його справу розглядала трійка колеги ДПУ, і в 1934 р. відправили на заслання до Казахстану на 5 років.

І все ж Волобуєв вижив. Під час війни за завданням НКВС працював у друкованій німцями газеті на Кубані, тому їздив краєм і одночасно збирав дані про фашистські війська. Однак тільки в 1957 р. був реабілітований Харківським обласним судом через „недостатність зібраних доказів”. Помер 20 червня 1972 р. і похований у Ростові.

Сучасний відомий український вчений-економіст О. Савченко, який мав пряме відношення до підготовки „Декларації про державний суверенітет України”, прийнятої Верховною Радою України 16 липня 1990 р., згодом писав, що миколаївець М. С. Волобуєв ще в 1928 р., власне, написав своїми працями розділ цього, як виявилось, доленосного державного документа, більше того, став і ідейним натхненником VI-го розділу Декларації, що одержав назву „Економічна самостійність”.

Дехто навіть до останнього часу під інформаційним впливом наших сусідів дуже полюбляє твердити, що ідея незалежної Української держави, то, мовляв, витвір, вигадка західних українців, а східні чи південні до того не причетні. Це – елементарна неправда.

А як же тоді бути зі спадщиною (візьмемо тільки південних українців) батька інтегрального українського націоналізму мелітопольця Д. Донцова, ідеями і працями керченця І. Липи, одесита Ю. Липи, бердянца Т. Зінківського, дніпропетровця Д. Яворницького, херсонців Є. Маланюка, Яра Славутича (Григорія Жученка), миколаївців М. Аркаса, І. Борщака та багатьох інших?! Більшість вчених, політиків, письменників-творців української національної ідеї якраз вихідці із Східної та Південної України. Так, вони, більшість творили у Львові, бо там панували все ж конституційні режими на відміну від „царської тюрми народів” (В. Ленін) і тоталітарного СРСР, де все це найжорстокіше переслідувалося. Ми ж – єдиний народ і маємо в головних проявах спільні походження, менталітет, історію, а деяка різниця виробилася під гнітом двох різних імперій, Польщі, Угорщини, Чехословаччини та Румунії.

Щасливо, але вже в еміграції склалася творча доля **Юрія Григоровича Бойка-Блохина** (1908–2002) – народився й жив на вул. І-й Слобідській в Миколаєві. Слобідка, то був мікрорайон від вулиці Садової і тепер до парку імені Г. І. Петровського (колись Військовий ринок) та до міського некрополя. Тут проживав найбільш знедолений, найбідніший трудовий люд, серед якого виховувався і зростав майбутній видатний український громадсько-політичний та культурний діяч, науковець, літературознавець, публічний критик, педагог. У 1927 р. після профтехшколи вступив до Миколаївського інституту народної освіти (нині – Держуніверситет імені В. О. Сухомлинського), де розпочав дослідницьку роботу. Написав „Історію України” за творами М. Аркаса і М. Грушевського для учнів та вчителів шкіл. Заснував молодіжну організацію „Гарт юнаків”, незабаром заборонену, його виключили з інституту. Зазнав репресій за сфабрикованою НКВС справою СВУ. Під час війни емігрував до Німеччини, працював професором Мюнхенського та Українського Вільного університетів, автор майже 200 наукових праць, спогадів про миколаївські роки життя. В Мюнхені видав українською мовою 4-томник літературознавчих студій з історії української та західноєвропейських літератур. Писав і німецькою мовою, переважно публіцистику, був заступником Президента України у вигнанні (в екзилі). Його твори перекладені і видані майже 20 європейськими мовами. В 1992 р. він відвідав Україну, побував і в Миколаєві, тодішньому педінституті.

Чимало справжніх патріотів України, а то й просто порядних людей було репресовано, загинуло в роки масових комуністичних репресій. Серед них – відомі вчені, краєзнавці, насамперед колишній ректор Миколаївського педагогічного інституту професор **Василь Михайлович Фідровський**, колишній директор Миколаївського обласного краєзнавчого музею **Феодосій Тимофійович Камінський**, викладач педінституту **Микола Дмитрович Лагута**, викладач ряду вузів, науковий працівник ВУАН та ін. **Сергій Ілліч Цветко**, викладач, науковець Київського університету та сільгоспінституту, Харківського сільгоспінституту **Олександр Алоїзович Яната** та багато інших борців.

Як кажуть, естафету попередніх поколінь перейняли в 60–80 рр. ХХ ст. як в Україні, так і на Миколаївщині шістдесятники і дисиденти. Серед них – миколаївці **Олекса Різниченко** і **Микола Вінграновський** з Первомайська, **Олесь Бердник** з с. Вавилове Снігурівського району, **Борис Мозолевський** з с. Миколаївки Веселинівського району, **Володимир Горбач** з Миколаївського сільськогосподарського технікуму та ін. В роки німецько-румунської окупації з ворогом самовіддано боролися як радянське підпілля, розгалужений партизанський рух, так і широке оунівське підпілля. Відмовившись від класового, партійного підходу у вивченні і висвітленні історії, в оцінці подій, явищ, фактів, постатей, перейшовши до цивілізаційного, що його сповідує увесь світ, маємо відтворювати і показувати не якусь вигідну частинку, зате повний спектр боротьби, а не лише окремі його сегменти, як це було до недавнього часу. Звичайно, всім відомо, що в

селі Кримка на Миколаївщині діяла підпільна „Партизанська іскра“, про яку широко і постійно велася мова. Проте в селі Піски Баштанського району молодіжна підпільна оунівська організація об'єднувала до 30 юнаків і дівчат, і це в селі, яке в роки голодомору було занесене на так звану „чорну дошку“, загинуло від голоду більше двох третин його мешканців. Зрозуміло, в комуністичні часи ця тема була повністю закритою.

До Миколаєва в перші дні окупації прибула і дислокувалася в мікрорайоні Соляні „Південна похідна група ОУН“, що нараховувала згодом разом із сим патиками майже тисячу осіб. Осередки ОУН в нашому краї діяли до 1949 р. Провідником обласного проводу ОУН був Яворський (псевдонім – „Директор“). Загинув вночі з групою підпільників у перестрілці із засідкою гітлерівців поблизу міського парку імені Г. І. Петровського. Колишній декан факультету української мови педінституту, оунівка-мельниківка В. Дорохольська, приміром, з групою підпільників, у координації з міською управою рятували від голоду і холоду, хвороб і негоди тисячі і тисячі військовополонених, 30.000 яких утримувалося гітлерівцями в концтаборі в Соляних. Вони ж зуміли домогтися звільнення сотень і сотень військовополонених під виглядом рідних і близьких, за подарунки та ін. Це також була повністю закрита тема, зате радянським підпільникам, Миколаївському „Підпільному центру“, його керівникові В. О. Лягіну (Корневу) та ін. приписувалося все і вся, навіть і те, чого вони не здійснювали.

З початком німецько-румунської окупації краю з серпня 1941 р. головою Миколаївської міської адміністрації (цивільної влади) був призначений прибулий з похідною групою ОУН Орест Масикевич (1911–1980) – уродженець села Неполоківці Кіцманського району Чернівецької області. Буковинець, випускник Чернівецького університету, професор. Зумів на всі відповідальні пости в місті поставити членів своєї організації. Як і у всій Україні, її метою було перебрати цивільну владу в свої руки як першої фази відновленні Української держави. Їм вдалося організувати деяке відновлення порушеного міста та налагодження більш-менш нормального побуту, влаштовувати як звільнення, так і втечі полонених з концтабору. Редактором міської газети „Українська думка“ було призначено молодого поета і журналіста Василя Баранецького, який прагнув на її шпальтах глибокого завуальовано пропагувати оунівські засади.

Проте гестапо викрило організацію, в грудні 1941 р. більшість її членів була заарештована і розстріляна. О. Масикевич дивом врятувався, повернувся в рідне село на Буковину. З приходом радянського війська був схоплений сталінськими сатрапами, одержав 15 літ концтаборів у Казахстані. Після 10 років ув'язнення через інфаркт його звільнили, жив у рідних краях. Зміг видати дві збірки поезій, а після смерті дружина видала книгу його поезій і оповідань.

У січні-лютому 1929 р. у Відні відбувався Перший Великий Збір (установчий конгрес, з'їзд) Організації Українських Націоналістів (ОУН). Згодом, до війни, тільки за одне членство в цій партії польська Феміда відміряла західним українцям до 6 років ув'язнення. Цим і пояснюється, що в застінках буцегарень-концтаборів Береза Картузька (за 70 кілометрів від Бреста) і Явожному (поблизу Кракова) лунала переважно українська мова.

Не пройшло поза увагою багатьох істориків, скажімо, відомого миколаївського фахівця, кандидата історичних наук Є. Г. Горбурова те, що нещодавно одна з київських газет, не переобтяжена, подекують деякі науковці, самоцензурою, точністю і правдивістю багатьох своїх виступів, повідомляла про делегатів згаданого з'їзду, неймовірні перепони і поневіряння багатьох з них, 4-х з України, на шляху до Австрії. Серед них мовилося і про конкретного делегата з'їзду з миколаївського міста

Вознесенська. Наразі у цьому виданні не називаємо прізвища, допоки не матимемо документального підтвердження.

На завершення нашого фрагмента, а фактично – й збірки матеріалів, кличемо уважних і вдумливих читачів звернути увагу на те, що просто неможливо відшукати ту чи інші більш-менш помітну подію, явища в українських визвольних перегонах, у яких би не брали участі миколаївці. Як у буремні 1917–1921 рр., так і в подальшому. Судіть самі – було представництво в Центральній Раді, в керівних органах Гетьманату, Директорії УНР і ЗУНРу, їх військових структурах, активна роль при ухваленні Акту Злуки, участь в трагедії під Крутами, в I-у і II-у Зимових походах Армії УНР, в отаманщині, в дипломатичній і освітянській діяльності УНР, в оунівському і опозиційному (дисидентському) рухах, шістидесятництві і т. д. Можемо назвати і колишніх вояків УПА з корінних миколаївців, скажімо, з с. Старобогданівка та ін.

Змушені щоразу це нагадувати, бо деякі сучасні місцеві партійні соловейки вдають, що нічого цього не було. На догоду своїм політичним сиренам бездоказово, голослівно-провокативно стверджують протилежне, просторікують про якусь особливу місцеву історію, без купюр української історії. Але ж ми щодня виступаємо в аудиторіях і не тільки перед студентами і учнями, і зустрічаємо належне порозуміння. А не маючи жодної історичної освіти, не прослухавши свого часу навіть елементарного шкільного курсу історії України, не говорячи вже про вузівський, бо їх тоді не було, ці аматори-дилетанти, а вірніше – самоучки-кустарі-одинаки, викинуті хвилиною наверх, круглови, матвееви беруть на себе сміливість безсоромно, у „кращих” традиціях недалекого минулого, в наказовій формі повчати професійних істориків, як і що їм викладати. Що це? Повернення назад?! Так, наказують відмовитися від цивілізаційного підходу, яким керується увесь світ, повернутися до партійного, класового комуністичної доби. Досить поглянути на так зване інтерв'ю, з надто претензійним заголовком, із не просто помилковим, але й шкідливим змістом („Рідне Прибужжя”. 2007. 11 січня), як хочеться нагадати його авторам, інтерв'юерам та інтерпретаторам, що „крім амбіцій потрібна ще й амуніція”.

А остання якраз явно не простежується. Зрозуміло, хочеться повикаблучуватися, похизуватися навіть мовою вислужитися, а згодом показати свою українськість, якою і не пахне. Факти? Будь ласка. Їхні фракції партії регіонів і комуністів, крім Т. Чорновола і Г. Герман, а це більше 200 депутатів, не голосували за визнання голодомору 1932–1933 рр. геноцидом. Вони ж проголосували проти мораторію на комунальні тарифи. Постійно педалюють „проблему”, як розчехвостити українську мову. Знову хочуть писати українську історію разом із відомими сусідами, про що вже другий раз при владі розводить теревені Д. В. Табачник. Якось заст. директора Інституту історії України НАН України, проф. С. В. Кульчицький, проф. В. І. Сергійчук з Київського національного університету ім. Т. Шевченко уже давали відсіч таким прожектам-провокаціями, бо зі своєї практики знають, якої „нашої” історії вимагають наші сусіди.

Тож не треба на свої хилі „історичні плечі” звалювати непосильну, та й не властиву їм ношу. Не варто претендувати на роль керівної і спрямовуючої... Ми вже це проходили і знаємо, чим це скінчилося. Сприймаємо такі набридлі потуги, як оплески з того світу, писала колись ця ж газета з подібного приводу. Нагадаємо при цьому, що влада рано чи пізно, але обов'язково переходить в опозицію, а остання – приходить у владу. Отож не гарцюйте надто баско, бо потерпите фіаско, прогнозує народна мудрість. І знову не годуйте нас своїми байками-побрехеньками, типу як „ми були ворогами народу”.

Бажаємо успіхів у оволодінні таки історичними знаннями, у позбавленні від заялжених стереотипів та кліше. Адже вчитися ніколи не пізно, а постійно збагачувати свою історичну пам'ять не соромно, навпаки, вкрай необхідно, як провітрювати час від часу затхле приміщення свіжим повітрям.

ПРИМІТКИ:

1. Див.: „Советская молодежь”. - 1990. 26. 10. - № 174. С. 5; Праці Українського Національного інституту. Варшава. - Т. XIII. - 1932. - С. 149-151; „Київ”. - 1990. - Ч. 12.